

**féile
na
scloch**
INIS OÍRR

Hands Across Europe
Lámha trasna na hEorpa

Inis Oírr
Aran Islands,
County Galway,
Ireland

Inis Oírr
Oileáin Árann,
Co. na Gaillimhe,
Éireann

Comhar Caomhán Teo

Comhairle Chontae na Gaillimhe
Galway County Council

Lámha trasna na hEorpa

Déanann an taispeántas seo ceiliúradh ar an gceardaíocht, an oidhreacht, agus an áilleacht shíoraí a bhaineann leis an obair chloiche a fhaightear in Andóra, san Ostair, sa Bheilg, sa Chróit, sa Chipir, sa Fhrainc, sa Ghearmáin, sa Ghréig, san Iodáil, in Éirinn, i Lucsamburg, sa tSlóivéin agus sa Spáinn. Féachann sé le hardán a thabhairt don ealaíontóireacht shaibhir thraidisiúnta atá ag baint le tógáil na gclaíocha cloch gan mhoirtéal ar fud na hEorpa. Táthar ag súil go gcabhróidh sé le heolas agus scileanna a roinnt i measc na bpobal a bhíonn ag tógáil claíocha cloch gan mhoirtéal san Eoraip, chomh maith le ceiliúradh a dhéanamh ar an oidhreacht chultúrtha seo.

Beifear ag ceiliúradh 20 bliain ó bunaíodh Coinbhinsiún UNESCO 2023 i mbliana chun an Oidhreacht Chultúir Dholáimhsithe a Chaomhnú. Inscríobhadh an cheird, an t-eolas agus na teicnící a bhaineann le tógáil claíocha cloch go hoifigiúil i Liosta Ionadaíoch UNESCO d'Oidhreacht Chultúir Dholáimhsithe an Chine Daonna sa bhliain 2018. Áiríodh an Chróit, an Chipir, an Fhrainc, an Ghréig, an Iodáil, an tSlóivéin, an Spáinn agus an Eilvéis sa chéad inscríbhinn seo. Cuireadh iarratas chuig UNESCO i mí an Mhárta 2023 ag iarraidh air Éire, an Ostair, Andóra, an Bheilg agus Lucsamburg a chur leis an inscríbhinn. Táthar ag súil go mbeidh cinneadh déanta ag UNESCO ar an iarratas sin i mí na Nollag 2024.

ich.unesco.org/en/RL/art-of-dry-stone-walling-knowledge-and-techniques-01393

nationalinventoryich.tcagsm.gov.ie/

Hands Across Europe

This exhibition celebrates the craftsmanship, heritage, and the timeless beauty of stonework that is to be found in Andorra, Austria, Belgium, Croatia, Cyprus, France, Greece, Ireland, Luxembourg, Slovenia and Spain. It seeks to showcase the rich traditional artistry of drystone wall building that can be found throughout Europe. It is hoped that it will assist in the exchange of knowledge and skills, while also celebrating cultural heritage among the drystone walling communities of Europe.

2023 marks the 20th Anniversary of the establishment of the UNESCO 2003 Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. The Art of dry stone walling, knowledge and techniques was officially inscribed on the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity in 2018. Croatia, Cyprus, France, Greece, Italy, Slovenia, Spain and Switzerland were included in this initial inscription. In March 2023 an application was submitted to UNESCO seeking to add Ireland, Austria, Andorra, Belgium and Luxembourg to the inscription. UNESCO's decision on this application is expected in December 2024.

Photograph | Grianghraf: Cormac Coyne

FÉILE NA gCLOCH

INIS OÍRR

Cuireadh tús le Féile na gCloch in Inis Oírr, i gCo na Gaillimhe sa bhliain 2006. Déanann an Fhéile ceiliúradh ar an gceardaíocht, an oidhreacht, agus an áilleacht shíoraí a bhaineann leis an obair chloiche atá le fáil in Inis Oírr, in áiteanna éagsúla in Éirinn agus ar fud an domhain.

I measc na gceardlann a eagraítear mar chuid den fhéile tá tógáil claíocha cloch gan mhoirtéal, snoíodóireacht chloiche, litreoireacht, sceitseáil agus obair le moirtéal aoil te.

Tugann an ceiliúradh bliantúil seo ar na claíocha cloch gan mhoirtéal, an tsnoíodóireacht chloiche, agus an sceitseáil ceardaithe, ealaíontóirí agus díograiseoirí ó gach cearn d'Éirinn agus níos faide i gcéin le chéile. Tugtar deis iontach don dream atá ag freastal iad féin a thumadh i saol na gclaíocha cloch gan mhoirtéal, na snoíodóireacht chloiche, aol te agus sceitseáil chomh maith le bheith ag foghlaim faoin úsáid a bhaintear as clocha. Anuas air sin, bíonn siad in ann blaiseadh a fháil den saibhreas ó thaobh oidhreachta agus cultúir atá in Inis Oírr.

Tugann Féile na gCloch seans do cheardaithe, chomh maith le lucht spéise, teacht le chéile agus athbheochan a dhéanamh ar an tuiscint agus ar na scileanna a bhí ag daoine sna seanlaethanta, agus a chinntiú go gcaomhnaítear na traidisiúin luachmhara seo do na

Féile na gCloch 'Festival of Stone' is a festival established in Inis Oírr, Co Galway in 2006. It celebrates craftsmanship, heritage, and the timeless beauty of stone work that can be found in Inis Oírr, various parts of Ireland and throughout the world.

Workshops taking place at the festival include dry stone walling, stone carving, lettering, sketching and working with hot lime mortar.

This annual celebration of drystone walling, stone carving, sketching brings together crafts people, artists, and enthusiasts from across Ireland and beyond. It offers a unique opportunity for attendees to immerse themselves in the world of drystone walling, stone carving, hot lime, sketching and learning about the uses of stone. It also allows participants to experience the rich heritage and culture of Inis Oírr.

Féile na gCloch provides an opportunity for crafts people and enthusiasts alike to come together and revive the knowledge and skills of the past, ensuring that these valuable traditions are preserved for future generations. They also have the opportunity to celebrate the spirit of creativity that has long defined Ireland's cultural heritage and to witness the incredible craftsmanship that has been passed down through the generations.

glúnta atá le teacht. Bíonn deis acu freisin ceiliúradh a dhéanamh ar spiorad na cruthaitheachta atá ina shaintréith d'oidhreacht chultúrtha na hÉireann le fada an lá agus an cheardaíocht iontach a cuireadh ar aghaidh ó ghlúin go glúin a fheiceáil.

Is iad Paddy Crowe (Iarbhainisteoir ar Chomhar Caomhain Teo, Inis Oírr), Pat McAfee, Mórshaor Cloiche agus údar agus Marie Mannion, Oifigeach Oidhreachta, Comhairle Chontae na Gaillimhe a chuir tús le Féile na gCloch an chéad lá riamh. Bíonn lántacaíocht ag an bhféile ó phobal an oileáin, chomh maith leo siúd a bhíonn ag plé le tógáil claíocha cloch gan mhoirtéal ar fud na hÉireann. Tá an t-ádh ar Inis Oírr go bhfuil daoine ar an oileán a bhfuil caighdeán chomh hard acu mar a bhaineann le claíocha cloch gan mhoirtéal a thógáil - leithéidí Phádraic agus Pheadar Póil, Páraic Ó Conghaile (Thomas), Thomas Pheter Mhéiní Ó Conghaile (nach maireann) agus Maidchí Mhéim Ó Flatharta (nach maireann).

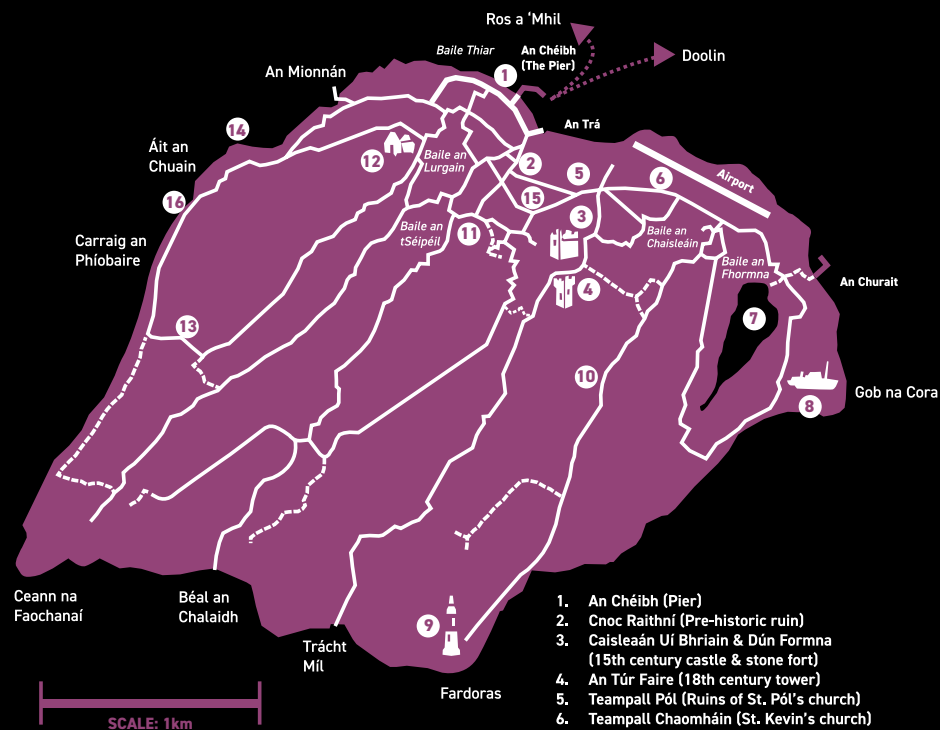
Faoi láthair tá an fhéile á bainistiú ag Chloe Ní Mháille, Bainisteoir Chomhar Caomhain Teo, Inis Oírr and Marie Mannion, Oifigeach Oidhreachta, Comhairle Chontae na Gaillimhe.

The founding members of Féile na gCloch are Paddy Crowe (former Manager Comhar Caomhain Teo, Inis Oírr), Pat McAfee, Master Mason and author & Marie Mannion, Heritage Officer, Galway County Council. The festival is fully supported by the island community and the dry stone walling communities throughout Ireland. Inis Oírr is very fortunate to have the calibre of dry stone walling practitioners such as Padraic and Peadar Poill, Páraic Ó Conghaile (Thomas), Tomas Pheter Mhéiní Ó Conghaile (RIP) and Mhaidchí Mhéim Ó Flatharta (RIP)

Today the festival is managed by Chloe Ní Mháille, Bainisteoir, Comhar Caomhain Teo, Inis Oírr and Marie Mannion, Heritage Officer, Galway County Council.

FEILE NA CLOCH

INIS OÍRR

1. An Chéibh (Pier)
2. Cnoc Raithní (Pre-historic ruin)
3. Caisleán Uí Bhriain & Dún Formna (15th century castle & stone fort)
4. An Túr Faire (18th century tower)
5. Teampall Pól (Ruins of St. Pól's church)
6. Teampall Chaomháin (St. Kevin's church)
7. An Loch Mór (Lake)
8. An Plassy (Shipwreck)
9. Teach Solais (Lighthouse)
10. Cill na Seacht níníon
11. Séipéal (Church)
12. Cill Ghobnait (11th century church)
13. Tobar Éanna (Holy well)
14. Rónta (Seal colony)
15. Páirc Peile & Spraí (Playground & pitch)
16. Cloch Chuimhneachtáin (Memorial stone)

Ball de DSWAI ag taispeáint mar a dhéantar claíocha cloch gan mhoirtéal ag Móraonach na Scileanna Traidisiúnta in 2019.

DSWAI Member demonstrating dry stone construction at 'The Traditional Skills Expo' 2019.

Éireann | Ireland

Bunaíodh Cumann Chlaíocha Cloch na hÉireann (DSWAI) in 2009. Carthanas cláraithe atá ionainn, atá á reáchtáil go hiomlán ag oibrithe deonacha. Ar an mbord faoi láthair tá meascán de shaoir chloiche ghairmiúla, oideachasóirí agus dream a bhfuil suim acu i dtógáil claíocha cloch gan mhoirtéal. Tá na claíocha cloch gan mhoirtéal ina ngné de thírdhreach na hÉireann leis na mílte bliain. I gcás go leor cuairteoirí, is í an laitis seo de chlaíocha cloch an íomhá d'Éirinn a fhanann leo go buan.

The Dry Stone Wall Association of Ireland (DSWAI) was founded in 2009. We are a registered charity, run entirely by volunteers. The current board is a mixture of professional stonemasons, educators, and those with an interest in dry stone walling. Dry stone walls have been a feature of the Irish landscape for thousands of years. For many visitors this lacework of walls remains their abiding image of Ireland. We aim to raise awareness of the need to protect and promote the craft of dry

Balla na Mumhan ag 'The Gathering of Stones'.
The Munster wall at 'The Gathering of Stones'.

Tá sé mar aidhm againn daoine a chur ar an eolas faoin ngá atá le cosaint a thabhairt don cheird a bhaineann le tógáil na gclaíocha cloch seo agus í a chur chun cinn, agus cur leis an meas atá againn ar ár n-oidhreacht mar a bhaineann leis na claíocha cloch gan mhoirtéal. Meascán de dhaoine amaitéaraigh agus de dhaoine proifisiúnta atá ina mbaill den DSWAI, agus iad tiomanta do na struchtúir atá ann cheana féin a chaomhnú, chomh maith le hoiliúint scileanna do na cleachtóirí a chur chun cinn.

stone construction, and increase the appreciation of our dry stone heritage. The DSWAI membership is a mix of amateurs and professionals, dedicated to the conservation of existing structures, and the promotion of skills training for practitioners.

Cláí gaineamhcloiche gan mhoirtéal, Co. Thiobraid Árann.
Sandstone drystone wall, County Tipperary.

Is iad aidhmeanna an chumainn ná:

- Eolas i dtaobh tógáil na gclaíocha cloch gan mhoirtéal in Éirinn a chur chun cinn.
- Cur leis an méid tuisciana atá i measc an phobail i gcoitinne ar an áit lárnach atá ag na struchtúir chloiche seo inár n-oidhreacht.
- Sraith léachtaí, cruinnithe, taispeántais, ceardlanna agus cláir oiliúna a reáchtáil i rith na bliana.

The association's aims are to:

- Promote an awareness of dry stone construction in Ireland.
- To enhance knowledge in a wider audience of the key place that these dry stone structures have in our heritage.
- To run a series of lectures, meetings, exhibitions, workshops, and training programmes throughout the year.

Cláí eibhir, Sléibhte Chill Mhantáin, Co. na Mí.
Granite wall, Wicklow Mountains, County Meath.

- Pobal a bhunú de dhaoine a bhfuil suim acu i dtógáil agus i gcaomhnú claíochas agus struchtúir chloiche.
- Áit a chur ar fáil inar féidir a bheith ag roinnt smaointe agus fadhbanna.
- Gach duine a bhfuil suim acu i bhfoirgnimh déanta as cloch a chur san áireamh.
- Caomhnú agus athbheochan na ceirde a spreagadh agus cabhrú leo.
- To form a community of people interested in the construction and conservation of dry stone walls and structures.
- To provide a place where ideas and problems may be shared.
- Be inclusive of all people interested in dry stone buildings.
- To encourage and assist in the conservation and resurgence of the craft.

w: www.dswai.ie

e: info@dswai.ie

Camí de Sant Romà dels Vilars (Escaldes-Engordany, 1945-1950). ANA / Fons Alsina Martí 0577.

Andorra | Andorra | Andóra

Les construccions de pedra seca (principalment, camins pastorals, murs i coberts) es troben arreu dels paisatges d'Andorra,

Dry stone constructions (mainly, pastoral paths, walls and sheds) are all over Andorra's landscapes, from the bottom of the valleys to

Tá struchtúir cloch (róidíní tréadacha, claíochas agus seideanna) ar fud thírdhreach Andóra, ó bhun na ngleannta go dtí na

Dry stone workshop in Ordino (2021). Department of Cultural Heritage.
 Ceardlann cloch gan mhoirtéal in Ordino (2021). Roinn na hOidhreachta Cultúrtha.

des del fons de les valls fins a les muntanyes més altes. La inscripció original de la UNESCO, l'any 2018, coincideix en el temps amb la implementació al país del projecte Primera Pedra, que té com a objectiu documentar, inventariar i salvaguardar tant les construccions de pedra seca com els coneixements i tècniques que les fan possibles. El projecte és fruit d'una estreta col·laboració pública i

the highest mountains. UNESCO's original inscription, in 2018, coincides in time with the implementation in the country of the First Stone Project (Primera Pedra), which aims to document, inventory and safeguard both the dry stone constructions and the knowledge and techniques that make them possible. The project is the result of close public and private collaboration, and is promoted by the

sléibhte is airde. Cuireadh tógáil le clocha gan mhoirtéal ar liosta UNESCO den chéad uair in 2018 agus ba ag an am seo freisin a feidhmíodh Togra an Chéad Chloch (Primera Pedra) sa tír, togra a fhéachann leis na struchtúir cloch, an t-eolas agus na modhanna oibre a bhaineann leo a thairfead ,a liostú agus a chosaint. Tháinig an togra as dlúthchomhoibriú poiblí agus príobháideach, agus tá sé á chur chun

Dry stone shed (Vall del Madriu-Perafita-Claror). Àlex Tena.
 Seid déanta as clocha gan mhoirtéal (Vall del Madriu-Perafita- Claror). Àlex Tena.

privada, i està impulsat per l'entitat cultural Cal Pal de la Cortinada i el Departament de Patrimoni Cultural del Govern d'Andorra.

cultural organisation Cal Pal de la Cortinada and the Department of Cultural Heritage of the Government of Andorra.

cinn ag an eagraíocht chultúrtha Cal Pal de la Cortinada agus ag Roinn Oidhreachta Chultúrtha Rialtas Andóra.

Dry stone workshop in Ordino (2021). Department of Cultural Heritage.
Ceardlann ar thógáil le cloch shingil in Ordino (2021). Roinn na hOidhreachta Cultúrtha.

Drystone Constuction School in Austria.

Scoil d'Ealaín na Tógála le Cloch gan Mhoirtéal san Ostair.

© TrockensteinmauernSchule, Austria, 2018 | Trockensteinmauern Schule, An Ostair 2018.

Österreich | Austria | An Ostair

Der Trockenmauerbau, ein altes Handwerk, das in Österreich seit rund 3.500 Jahren nachgewiesen und seit dem 12. Jahrhundert schriftlich dokumentiert ist, wurde traditionell im Zusammenhang mit der Landwirtschaft ausgeübt,

Dry stone construction as an ancient craft holds evidence dating back 3,500 years in Austria and is documented in writing since the 12th century. It was traditionally practised in connection with agriculture, for example

Tá fianaise ann a théann siar 3,500 bliain maidir le tógáil claíocha cloch mar cheird ársa san Ostair agus tá taifead scríofa air seo ón 12ú céad. Bhain sé go traidisiúnta le talmhaíocht, mar shampla le tógáil léibhinn fíona, stáblaí,

Examples of Spiral Cnstructions.
Samplaí de Thógálacha Bíseacha.
 © Trockensteinmauern Schule, Austria.

Working on an Alm.
Ag obair ar Alm.
 © Christian Göbel

etwa beim Bau von Weinterrassen, Ställen und Waldwegen, wobei das Wissen innerhalb der Familien weitergegeben wurde. Mit dem Aufkommen der Industrialisierung nahm seine Bedeutung ab. In den letzten Jahrzehnten hat sie jedoch aufgrund ihrer ökologischen Vorteile einen Aufschwung erlebt: Kultur- und Weinbauverbände, Landschaftsbau-

in the construction of wine terraces, stables, barns and forest paths. The craft was predominantly passed on within families orally. With the rise of industrialisation, its importance declined steadily. In recent decades, however, it has experienced a revival due to its ecological benefits: cultural and winegrowing associations, landscaping

sciobóil agus cosáin foraoise. Cuireadh an cheird ar aghaidh go príomha sna teaghlach trí insint faoi ó bhéal. Le teacht chun cinn na tionsclaíochta, tháinig laghdú ar a thábhacht de réir a chéile. Le roinnt mhaith blianta anuas, áfach, tá borradh tagtha arís faoi de bharr na mbuntáistí éiceolaíochta a bhaineann leis: tá ról tábhachtach ag cumainn

unternehmen, Schulen, Universitäten sowie internationale Kooperationen spielen eine wichtige Rolle bei der Sichtbarmachung und Erhaltung dieses Handwerks. Die Technik hat heute eine große Bedeutung für die Bewahrung der österreichischen Kulturlandschaft. Sie ist ein Beispiel für die umweltfreundliche Verwendung von Materialien aus der Region und

companies, schools, universities as well as international cooperations play an important role in making this craft visible and continuously safeguarding it. Today, the technique is of great importance for the preservation of the Austrian cultural landscape. It is an example of the environmentally friendly

chultúrtha agus táirgeoirí fíona, ag comhlachtaí tírdhreachaithe, scoileanna, ollscoileanna mar aon le comhair idirnáisiúnta maidir leis an gceird seo a chur os comhair na ndaoine agus é a chosaint go seasmhach. Sa lá atá inniu ann, tá tábhacht mhór leis an modh oibre seo do chaomhnú tírdhreach chultúrtha na hOstaire. Is sampla é ar

das Ergebnis jahrhundertelanger Bewirtschaftung und Pflege von Wein- und Obstgärten in steilem Gelände bzw. von Almen im alpinen Raum. In Anerkennung ihres kulturellen Wertes wurde das Trockensteinmauern im Jahr 2021 in das Österreichische Verzeichnis des immateriellen Kulturerbes aufgenommen.

use of materials from the region and the result of centuries of cultivation and care of vineyards and orchards in steep terrain or of alpine pastures in the Alpine region. In recognition of its cultural value, dry stone construction was included in the Austrian Register of Intangible Cultural Heritage in 2021.

úsáid ábhar ón gceantar atá neamhdhíobhálach don timpeallacht mar aon le toradh na gcéadta bliain de shaothrú agus cúram fíonghort agus úllord ar thalamh le fána géar nó ar thailte féaraigh alpacha sa réigiún Alpach. Mar aitheantas ar a thábhacht cultúrtha, in 2021 cuireadh tógáil le cloch gan mhoirtéal ar Chlár Oidhreachta Chultúir Dholáimhsithe na hOstaire.

Construction de plusieurs murs didactiques avec des bénévoles pour agrémenter un circuit de promenades afin de fêter les 10 ans de chantiers réalisés par *Les Crêtes à Cayaux* à Blaton (Hainaut, BE) en 2013.

Construction of several didactic walls with volunteers to enhance a walking circuit celebrating 10 years of construction sites carried out by *Les Crêtes à Cayaux* in Blaton (Hainaut, BE) in 2013.

Roinnt claíocha teagascacha á dtógáil in 2013 le hoibríthe deonacha chun cúrsa siúlóide a fheabhsú ag ceiliúradh obair thógála 10 bliana a rinne *Les Crêtes à Cayaux* i Blaton (Hainaut, BE).

Blaton © Alain Lefebvre

Belgique | Belgium | An Bheilg

En Belgique, la pierre sèche est historiquement ancrée dans les paysages vallonnés wallons (sud du pays) et reflète la géologie locale (grès, schistes et calcaires). La majorité des murs

In Belgium, dry stone is historically anchored in the hilly landscapes of Wallonia (South of the country) and reflects the local geology (sandstone, shales and limestones). The majority of the

Sa Bheilg, tá tógáil le clocha gan mhoirtéal fréamhaithe go stairiúil i dtírdhreacha cnocacha Wallonia (i ndeisceart na tíre) agus tugann sé léiriú ar an ngeolaíocht áitiúil (gaineamhchloch,

est de soutènement, avec des systèmes de terrasses et des escaliers ou des murs plus isolés soutenant jardins, vergers ou chemins, mais l'on trouve aussi des murs de clôture. Depuis plusieurs années, des petits groupes de bénévoles – *Les Crêtes à Cayaux* dans le Hainaut, *Lè Sètches Pîres* et *Les Murayîs* en Ardenne – réalisent des chantiers afin de restaurer leur patrimoine en pierre sèche local et transmettre le savoir-faire de manière conviviale. Des projets et des formations avec un public varié et parfois professionnel ont été réalisés ces dernières

walls are retaining, with systems of terraces and stairs or more isolated walls supporting gardens, orchards or paths, but there are also boundary walls. For several years, small groups of volunteers – *Les Crêtes à Cayaux* in Hainaut, *Lè Sètches Pîres* and *Les Murayîs* in the Ardennes – have been carrying out projects to restore their local dry stone heritage and pass on know-how in a convivial atmosphere. Projects and training with a varied and sometimes professional audience have also been carried out in recent years, and craftsmen are starting to take a renewed interest

scealla, agus aolchlocha). Ballaí coinneála iad a bhformhór, le córais léibheann agus staighrí nó claí i gcorr áit ar ghairdíní, úlloird nó cosáin, ach tá claíocha teorann freisin ann. Le roinnt blianta anuas, tá grúpaí beaga d'oibrithe deonacha – *Les Crêtes à Cayaux* i Hainaut, *Lè Sètches Pîres* agus *Les Murayîs* sna hArdennes – ag cur tograí i gcrích chun a n-oidhreacht áitiúil maidir leis na clocha gan mhoirtéal a thabhairt ar ais agus an saineolas a chur ar aghaidh i dtimpeallacht shuáilceach. Tugadh freisin faoi thograí agus oiliúint sna blianta atá caite le lucht foghlama

Formation rassemblant plusieurs bénévoles sur les terrasses en pierre sèche du village de Wibrin (Houffalize, BE) en 2021. L'apprentissage pendant une semaine leur a permis de découvrir les bases de la technique et de restaurer un mur effondré.

Training bringing together several volunteers on the dry stone terraces of the village of Wibrin (Houffalize, BE) in 2021. The week-long apprenticeship allowed them to discover the basics of the technique and to restore a collapsed wall.

Oiliúint ag a raibh roinnt oibrithe deonacha tagtha le chéile ar léibhinn cloch gan mhoirtéal shráidbhaile Wibrin (Houffalize, BE) in 2021. Bhí deis acu tríd an bpríntiseacht seachtaine bunús an mhodh oibre a fhoghlaim agus claí a bhí tite a thógáil arís.

Wibrin © Amandine Schaus

Journées découvertes de la pierre sèche au potager communal de la colline de Sertomont (Houffalize, BE), organisées en 2023 par le groupe de bénévoles *Lè Sètches Pires* pour transmettre le savoir-faire et partager un moment convivial.

Discovery days of dry stone in the local vegetable garden on Sertomont hill (Houffalize, BE), organized in 2023 by the group of volunteers *Lè Sètches Pires* to pass on know-how and share a convivial moment.

Laethanta foghlama faoi thógáil le clocha gan mhoirtéal i ngarraí glasraí áitiúil ar chnoc Sertomont (Houffalize, BE), a d’eagraigh an grúpa oibríthe deonacha *Lè Sètches Pires* in 2023 chun saineolas a chur ar aghaidh agus tréimhse shuáilceach a roinnt.

Sertomont © Amandine Schaus

années, et des artisans recommencent à s’intéresser au métier de murailleur. Grâce à cette dynamique, un Réseau belge de la pierre sèche a vu le jour en 2023 afin de rassembler les acteurs autour de la promotion de la pierre sèche dans le pays.

in the profession of wall builder. Thanks to this, a Belgian Dry Stone Network was created in 2023 to bring together actors around the promotion of dry stone in the country.

éagsúil agus corr uair proifisiúnta, agus tá ceardaithe ag tosaí ag cur spéis arís i gclaíocha a thógáil. Mar thoradh air seo, in 2023 cruthaíodh Lónra na gCloch gan Mhoirtéal chun gníomhaithe a chuireann obair le clocha gan mhoirtéal chun cinn sa tír a thabhairt le chéile.

Rebuilding the roofs of the dry stone shelters during “Moj kažun - La mia casita” community heritage campaign in Vodnjan (Istria). Campaign was initiated by the local architect and builder Branko Orbanic and became the most constant dry stone event in Croatia, taking place every May since 2007. Restoration of more than 200 beloved local mini landmarks by local stone professionals is followed by educational and volunteering events.

Atógáil díonta na bhfoscadán cloch gan mhoirtéal le linn feachtas oidhreachta pobail “Moj kažun - La mia casita” i Vodnjan (Istria). Chuir an t-aitire agus tógálaí áitiúil Branko Orbanic tús leis an bhfeachtas agus anois tá sé ar an imeacht cloch gan mhoirtéal is buaine sa gCróit, é ar siúl chuile Bhealtaine ó 2007. I ndiaidh do ghairmithe áitiúla cloch 200 sainchomhartha beag áitiúil a bhfuil an-tóir orthu a athchóiriú, tugtar faoi imeachtaí oideachasúla agus obair dheonach.

© Branko Orbanic

Hrvatska | Croatia | An Chróit

Suhozidi su značano obilježje krajobraza i kulturni simbol Jadransko – dinarske Hrvatske. Od

Dry stone structures are the significant landscape feature and one of the cultural symbols of Adriatic –

Is gné shuntasach den tírdhreach iad na struchtúir cloch gan mhoirtéal agus ceann de shiombail chultúrtha

International workshop on Učka Mountain, organized and led by 4 GRADA DRAGODID association. What started as a small group of students inspired by the challenge and joy of dry stone walling, became the most active dry stone organization in Croatia, which maintains a dry stone web portal and a webGIS database, and helps many local partners organize their own dry stone events.

Ceardlann idirnáisiúnta ar Shliabh Ucka, eagraithe ag agus faoi stiúir an chumainn 4 GRADA DRAGODID. Thosaigh an eagraíocht amach mar ghrúpa beag mac léinn a bhí spreagtha ag an dúshlán agus taitneamh a bhain le tógáil claíochach cloch gan mhoirtéal, agus anois tá sé ar an eagraíocht cloch gan mhoirtéal is gníomhaí sa gCróit, a choinníonn tairseach gréasáin maidir le clocha gan mhoirtéal agus bunachar sonraí webGIS, agus cuidíonn sé le go leor páirtithe áitiúla lena gcuid imeachtaí cloch gan mhoirtéal féin a eagrú.

© Nevena Kereša, 4 GRADA DRAGODID

Since 2011, several unofficial national dry stone championships have been held at different places on the Croatian Adriatic area. These events are raising the awareness of the dry stone art as national heritage element and bring together various enthusiasts and professionals, offering them an opportunity to compare and exchange their skills, technique and experiences.

Ó 2011, reachtáladh roinnt craobhacha cloch gan mhoirtéal neamhoifigiúla náisiúnta in áiteanna éagsúla i gceantar Aidriadach na Cróite. Tá na himeachtaí seo ag ardú feasachta faoi ealaín na gcloch gan mhoirtéal mar ghné den oidhreacht náisiúnta agus cruinníonn lucht spéise agus gairmithe éagsúla le chéile ag na himeachtaí, agus bíonn deis acu a gcuid scileanna, a modhanna oibre agus a dtaithí a mhalartú agus a chur i gcomparáid.

© Ivan Saganić, 4 GRADA DRAGODID

pretpovijesti do sredine 20. stoljeća, gradnja kamenom *usuho* bila je nezamjenjiva tehnika za gradnju zaklona, putova i barijera u kršu, posebice za prilagodbu terena poljodjelstvu, i većina

Dinaric Croatia. From the prehistory to the mid-20th century, stone walling has been an indispensable technique for building shelters, paths, and boundaries in the karst, particularly

na Cróite Aidriadach – Dinaric. Ó aimsir na réamhstaire go lár an 20ú céad, bhí tógáil claíochach le cloch ina mhodh oibre riachtanach do thógáil foscadán, cosáin agus teorainneacha sa gcarst,

težaka i pastira morala ju je savladati u određenoj mjeri. Svoj relativno nedavni vrhunac imala je u intenzivnom periodu krčenja krajem 19. stoljeća, kada su stvoreni mnogi spektakularni

for adapting the terrain for agriculture, and most farmers and shepherds had to master the walling to a certain degree. Its recent peak was during the late 19th century period of intensive karst

go mór mór chun an talamh a chur in oiriúint do thalmhaíocht, agus bhí ar fhorhmór na bhfeirmeoirí agus na n-aoirí máistreacht éigin a fháil ar thógáil na gclaíochach. Ba sa tréimhse

krajolici, sa suhozidnim kućicama, terasama, gomilama i suhozidima.

Značenje suhozidne gradnje od tada je postupno opadalo uslijed promjena u ekonomiji, materijalima i sredstvima u gradnji i poljoprivredi. Zbog toga je vještina ugrožena; s druge strane, u posljednje vrijeme interes za suhozidnu gradnju primjetno raste, pokretan baštinskim i okolišnim, čak i osobnim razlozima.w

meliorement, during which many spectacular landscapes were created, with stone buildings, terraces, stone heaps, and boundary walls.

The significance of the dry stone walling has gradually diminished since, due to the changes in economy, materials and means in construction and agriculture. As a result, the skill is under threat; on the other hand, the interest in dry stone walling has noticeably grown in recent years, fuelled by heritage, environmental, and even personal motifs.

dheiridh den 19ú haois a tháinig sé chun buaice le deireanas le dianathchóiriú carst, nuair a cruthaíodh go leor tírdhreacha suntasacha, le foirgnimh chloiche, léibhinn, carnáin chloiche agus claíocha teorann.

Tá an tábacht a bhain le tógáil na gclaíocha cloch gan mhoirtéal imithe i léig de réir a chéile ó shin, mar thoradh ar athruithe sa ngeilleagar, ar ábhair agus ar mhodhanna tógála agus talmhaíochta. Dá bharr seo, tá an scil faoi bhagairt, ach ar an lámh eile tá méadú suntasach tagtha ar spéis na ndaoine i dtógáil claíocha cloch gan mhoirtéal le blianta beaga anuas, é seo spreagtha ag cúiseanna oidhreachta, timpeallachta agus fiú amháin pearsanta.

© Cyprus National Commission for UNESCO / Black Pepper Cy.

© Coimisiún Naisiúnta na Cipire do UNESCO / Black Pepper Cy.

Κύπρος | Cyprus | An Chipir

Οι ξερολιθικές κατασκευές αποτελούν στοιχείο του κυπριακού τοπίου και χαρακτηριστικό της κυπριακής υπαίθρου. Άλλοτε είναι έντονα ορατές, όπως τα εκτεταμένα σύνολα βαθμιδωτών καλλιεργειών (δόμες)

Dry stone structures are an element of the Cypriot landscape and a characteristic feature of the Cypriot countryside. Sometimes they are highly visible as extensive structures for terraced farming (domes) and sometimes more subtle in the form of

Tá struchtúir cloch gan mhoirtéal ina ngné de tírdhreach na Cipire agus ina bpríomhthréith de cheantar tuaithe na Cipire. Uaireanta feictear go soiléir iad mar struchtúir mhóra d'fheirmeoireacht léibheannaithe (cruinneacháin) agus

© Cyprus National Commission for UNESCO / Black Pepper Cy.
© Coimisiún Naisiúnta na Cípire do UNESCO / Black Pepper Cy.

και άλλοτε διακριτές και ταπεινές, όπως τα γεωργοκτηνοτροφικής χρήσης κτίσματα. Είναι συνυφασμένες με την παραδοσιακή οργάνωση του αγροτικού κυρίως χώρου, με την προστασία του περιβάλλοντος, τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την προστασία

auxiliary structures used in agricultural and animal husbandry operations. They are closely linked with the traditional organisation of rural areas, with the protection of the environment, the preservation of biodiversity and the protection of the soils. They are shaped according to the type of stone available, the

uaireanta eile ní gá go mbeidís chomh soiléir sin nuair is struchtúir chúnta iad a úsáidtear d'fheidhmeanna riar ainmhithe agus do thalmhaíocht. Tá dlúthbhaint acu leis an eagrú traidisiúnta ar cheantair thuaithe, le cosaint na timpeallachta, caomhnú bithéagsúlachta agus cosaint na hithreach. Múnlaítear iad

© Cyprus National Commission for UNESCO / Nicos Louca
© Coimisiún Naisiúnta na Cípire do UNESCO / Nicos Louca

των εδαφών. Διαμορφώνονται ανάλογα με το είδος της διαθέσιμης πέτρας, το ανάγλυφο και την υψομετρική διαφοροποίηση κάθε περιοχής, τις κλιματικές συνθήκες, τα είδη των καλλιεργειών, τη θέση των πηγών και την κατεύθυνση των ποταμών.

topography and the altitude variation of each area, the climatic conditions, the types of crops, the location of sources and the direction of the rivers. They also play a key role in adapting to climate change. Today, most of the best-preserved dry stone structures (walls, threshing floors, underpasses

de réir na gcineálacha clocha a bhíonn ar fáil, topagrafaíocht agus éagsúlacht airde gach ceantar, na coinníollacha aimsire, na cineálacha barraí, láthair foinsí agus treo na n-abhann. Tá ról lárnach acu freisin ó thaobh oiriúnacht d'athrú aeráide. Sa lá atá inniu ann, tá formhór na struchtúir cloch gan mhoirtéal

Διαδραματίζουν, επίσης, σημαντικό ρόλο στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Σήμερα, ο μεγαλύτερος αριθμός των καλύτερα διατηρημένων ξερολιθικών κατασκευών (τοιχών, αλωνιών, διαβάσεων, υποστατικών) εντοπίζεται στις ορεινές περιοχές του Τροόδου (Πιτσιλιά, Σολέα και Μαραθάσα) και στις ημιορεινές περιοχές των κρασοχωριών Λεμεσού και των κοινοτήτων του Ακάμα.

and homesteads) are located in the Troodos mountainous regions (Pitsilia, Solea and Marathasa), in the semi-mountainous areas of the Limassol wine-producing villages and the villages of Akamas region.

is fearr atá coinnithe (claíocha, urláir bhualte, íosbhealaí agus áitribh) lonnaithe i réigiúin shléibhtiúla Troodos (Pitsilia, Solea agus Marathasa), i gceantair leathshléibhtiúla shráidbhailte Limassol ina ndéantar fíon agus i sráidbhailte réigiún Akamas.

A two month apprenticeship for young stonemasons from the Balkans and a 12day workshop for practitioners. The project focused on the traditional Balkan drystone pathway or 'kalderimi'.

© Hellenic Ministry of Culture, 2023.

Printiseacht dhá mhí do shaoir chloiche óga ó na Balcáin agus ceardlann dhá lá dhéag do chleachtóirí. Dhírigh an tionscadal ar an gcosán cloiche gan mhoirtéal traidisiúnta Balcánach nó 'kalderimi'.

© Aireacht Heilléanach an Chultúir, 2023.

Ελλάδα | Greece | An Ghréig

Η τέχνη της ξερολιθιάς στην Ελλάδα έχει τις καταβολές της στην αρχαιότητα, τόσο ως προς τις τεχνικά απλές δημιουργίες (διαχωριστικοί και αναλημματικοί τοίχοι στον

The art of the drystone construction in Greece has its origins in antiquity, both in terms of technically simple walling (separating and retaining walls in agricultural and livestock areas, such as for example in the rural

Tá bunús ealaín na tógála le cloch gan mhoirtéal fréamhaithe sa seansaol, ó thaobh tógáil claíocha simplí (claíocha coinneála agus scartha i gceantair thalmhaíochta agus bheostoic, ar nós mar shampla i

A two month apprenticeship for young stonemasons from the Balkans and a 12day workshop for practitioners. The project focused on the traditional Balkan drystone pathway or 'kalderimi'.

© Hellenic Ministry of Culture, 2023.

Printíseacht dhá mhí do shaoir chloiche óga ó na Balcáin agus ceardlann dhá lá dhéag do chleachtóirí. Dhírigh an tionscadal ar an gcosán cloiche gan mhoirtéal traidisiúnta Balcánach nó 'kalderimi'.

© Aireacht Heilléanach an Chultúir, 2023.

Collaboration and knowledge transfer within generations. 2nd Dry Stone Workshop 'The Amorgian Craftsmanship', Amorgos Island, Cyclades.

© Greece Hellenic Ministry of Culture, 2023.

Obair i gcomhar agus babhtáil eolais idir na glúnta. An Dara Ceardlann ar Ealaín na Tógála le Cloch 'The Amorgian Craftsmanship', Oileán Amorgos, na Ciocláidí.

© Aireacht Heilléanach Chultúir na Gréige, 2023.

γεωργοκτηνοτροφικό χώρο, όπως π.χ. στις αγροτικές περιοχές της Δήλου) όσο και σε πιο απαιτητικές κατασκευές, όπως τα θολωτά αγροτικά κτίσματα. Συνδέεται με έθιμα και πρακτικές που σχετίζονται με την παραδοσιακή οργάνωση του

areas of Delos island) and in more demanding constructions, such as vaulted rural buildings. It is associated with customs and practices related to the traditional organization of the space and its special character (rural/ urban, private/ public). These constructions

gceantair thuaithe oileán Delos) agus struchtúir níos casta, ar nós foirgnimh boghtaí faoin tuath. Ceanglaítear é le nósanna agus cleachtais a bhaineann le leagan amach traidisiúnta an spáis agus a thréithe faoi leith (faoin tuath/uirbeach, príobháideach/poiblí).

χώρου, καθώς και με τον ιδιαίτερο χαρακτήρα κάθε τύπου (αγροτικός/αστικός, ιδιωτικός/δημόσιος). Οι κατασκευές αυτές αποτελούν νεότερα μνημεία και όχι μόνον, αφού η επιστήμη της αρχαιολογίας στρέφεται στην ακριβή χρονολόγηση

constitute modern monuments and not only, since the science of archeology focuses on their exact dating, given their timeless presence in the rural landscape. Nowadays, this technique and its constructions have been established as part of the local communities'

Is séadchomharthaí nua-aimseartha iad na struchtúir seo, agus ní díreach ós rud é go ndíríonn eolaíocht na seandálaíochta ar a ndátú beacht, i bhfianaise a láithreach shíoraí sa tírdhreach tuaithe. Sa lá atá inniu ann, tá an modh oibre seo agus na struchtúir thógtha a

τους, δεδομένης της διαχρονικής παρουσίας τους στο αγροτικό τοπίο. Στις μέρες μας έχει εδραιωθεί η συγκεκριμένη τεχνογνωσία και τα έργα της ως μέρος της πολιτισμικής κληρονομιάς των τοπικών κοινωνιών του ελλαδικού χώρου, γεγονός στο οποίο συνέβαλε καθοριστικά και η εγγραφή της τέχνης της Ξερολιθιάς στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας, κι έτσι πραγματοποιούνται ολοένα και περισσότερες δράσεις ανάδειξης, εργαστήρια, διαγενεακές προσεγγίσεις, συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα κ.ά.

cultural heritage, a fact to which the inscription in the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity contributed decisively. Thus, more and more workshops, intergenerational approaches, participation in European programs, and other highlighting actions are carried out nowadays.

bhaineann leis ina gcuid d'oidhreacht chultúrtha na bpobal áitiúil, agus chuir a n-ainmniú ar Liosta Ionadaíoch Oidhreacht Chultúir Dholáimhsithe an Chine Dhaonna leis go láidir. Dá thoradh sin, tá níos mó agus níos mó ceardlann, cuir chuige idirghlúine, rannpháirtíocht i gcláir Eorpacha agus i ngníomhaíochtaí eile a leagan béim air á gcur i gcrích sa lá atá inniu ann.

Kanecher Wéngertsbierg. Historesch réih Maueren am biologesche Wéngert restauréiert bannend dem EU INTERREG Project.

Historic dry stone walls in the organic vineyards of the Kanecher Wéngertsbierg restored during the EU INTERREG Project.

Kanecher Wéngertsbierg. Cláiocha cloch stairiúla i bhfíonghoirt orgánacha an Kanecher Wéngertsbierg a bhí athchóirithe le linn Thionscadal INTERREG an AE.

© Carole Mousel

Lëtzebuerg | Luxembourg | Lucsamburg

Am Groussherzogtum Lëtzebuerg ass déi bal a Vergiessenheet geroode Konscht „dréchen“ oder „réih“ ze bauen – déi wichteg Deeler vun eiser Landschaft geprägt huet – elo kiirzlech zu neiem Liewen

In the Grand Duchy of Luxembourg, the almost forgotten art of dry-stone construction – once shaping important parts of our landscape – has now come to new life thanks to a recent European Union

Bhí an scil a bhain le tógáil clocha gan mhoirtéal, a mhúnlaigh píosaí tábhachtacha dár dtírdhreach tráth, nach mór imithe i léig in Ard-Diúcacht Lucsamburg ach de bharr Tionscadal INTERREG de chuid

Haisgeskräiz. © NGPM_Jo Goergen, 2017

Haisgeskräiz. © NGPM_Jo Goergen, 2017 Tús Cheardlann INTERREG an AE in Haisgeskräiz in the Natur - a Geopark Mëllerdall Geopháirc Dhomhanda UNESCO anois.

Start of the EU INTERREG Workshop at Haisgeskräiz in the Natur - a Geopark Mëllerdall now an UNESCO Global Geopark.

erweckt gin duerch en INTERREG-Projet vun der Europäescher Unioun mat Nopeschregiounen aus der Belsch a Frankräich. Duech d'Aschreiwen op de nationalen Inventar vun immaterielle Kulturierwen an

INTERREG Project with joining-in neighbour regions from Belgium and France. Inscription on the National Inventory of Intangible Cultural Heritage and the participation in a multinational UNESCO candidature has boosted

an Aontais Eorpaigh le deireanas tá an scil á athbheochan arís i gcomhar le réigiúin chomharsanachta ón mBeilg agus ón bhFrainc. Tá suim cinnteoirí ag gach leibhéal treisithe de bharr a liostú ar an bhFardal Náisiúnta um

Biodiversum. Arbechtstreffen iwert d'Konscht vum Dréchemauerbauen vum Interregionalen Parlamentaresche Root (Lëtzebuerg, Belsch, Frankräich, Däitschland) am Dréchemauershowroom beim Biodiversum vun der Naturverwaltung zu Remerschen (21.4.2023).

Cruinniú oibre maidir le Ballarach Cloiche Singil a d'eagraigh an Chomhairle Pharlaiminteach Idir-Réigiúnach (Lucsamburg, an Bheilg, an Fhrainc, an Ghearmáin) i Seomra Taispeántais Biodiversum de chuid an Riaracháin Dúlra agus Foraoise (21.4.2023, Bardas Schengen, Lucsamburg).

Work meeting on Drystone Construction held by the Interregional Parliamentary Council (Luxembourg, Belgium, France, Germany) at the Biodiversum Dry Stone Construction Show Room of the Nature and Forest Administration (21.4.2023, Municipality of Schengen, Luxembourg).

© chd.lu

d'Deelhuelen un enger multinationaler UNESCO Kandidatur konnt den Interessi vun den verantwortleche Leit op alle Nivoen gestäerkt gin. Hir erausragend ökologesch, wirtschaftlech, sozial a kulturell Potenzialer sinn

interest of decision makers on all levels. Its outstanding ecological, economic, social and cultural potentialities have become the major arguments for promoting this outmost sustainable skill. Efforts are ongoing to mainstream dry

Oidhreacht Chultúrtha Dholáimhsithe agus páirteachas in iarrthóireacht ilnáisiúnta EOECA. Is iad na hargóintí móra do chur chun cinn na scile inbhuanaithe agus ríthábhachtach seo ná a acmhainneacht

d'Haaptargumenter ginn fir dës äusserst nohalteg Fäerdegkeet ze fërderen. Ët sin Ustregungen am Gaang fir d'Konscht réih ze bauen nees am Bau ze verbreedden a Lëtzebuerg ze profiléieren als grenziwwerschreidende Kompetenzzentrum fir d'Deelen vun dësem zukunftsorientéierten gemeinsamen liewegen Kulturierwen.

stone walling in the construction sector and raise Luxembourg as a cross-border center of excellence for sharing this future-oriented common living heritage.

shuntasach éiceolaíochta, eacnamaíochta, sóisialta agus cultúrtha. Tá iarrachtaí leanúnacha á ndéanamh maidir le tógáil cláiocha cloch gan mhoirtéal a áireamh in earnáil na tógála agus Lucsamburg a bheith ina ionad barr feabhais trasteorann chun an oidhreacht bheo chomónta seo atá dírithe ar an todhchaí a roinnt.

Učenci iz OŠ Dutovlje med obnovo šolskega suhega zidu z nosilcem Ivanom Pavlinom.

OS Dutovlje z Ivanom Pavlinom, 2016. Pupils from Dutovlje Primary School during the reconstruction of their school's drystone wall with Ivan Pavlin as one of the bearers.

OS Dutovlje z Ivanom Pavlinom, 2016. Daltaí ó Bhunscoil Dutovlje le linn do chlaí cloch na scoile a bheith á atógáil agus Ivan Pavlin ar dhuine de na hiompróirí.

© Darja Kranjc, 2016.

Slovenija | Slovenia | Slóivéin

Znanje zlaganja kamenja na suho brez uporabe veziva je osnovna, prvobitna in od bronaste dobe naprej dokumentirana tehnika gradnje na Krasu in v Istri. Do danes se je ohranilo kot eden

The knowledge of stacking stones without mortar is the basic, original surviving technique of building in the Karst and Slovene Istria, dating back to bronze age.

Is é an t-eolas faoin gcaoi le clocha a charnadh gan mhoirtéal an buntheicníc bunúsach tógála atá fós i Karst agus in Istria na Slóivéine, ceird a théann siar go dtí an Chré-Umhaois.

Kal v Kastelcu.
 Lochán i Kastelec.
 Pond in Kastelec.
 © Dejan Zadavec, 2021.

izmed osnovnih pogojev preživetja na kamnitem kraškem in istrskem svetu.

Za gradnjo suhih zidov v odprti krajini se uporablja neobdelan kamen iz neposredne bližine gradnje. Na Krasu je to apnenec. V Slovenski Istri prevladuje peščenjak.

For dry stone walling local raw stone found in the immediate vicinity of the building site is used. In the Karst, this is limestone, in Slovenian Istria sandstone.

The simplest are single walls, in which stones are stacked one upon the other or leaned one against the other in a single row without the

Chun claí cloch gan mhoirtéal a thógáil úsáidtear na clocha áitiúla in aice láimhe díreach mar atá siad ón talamh. Aolchloch atá i Karst agus cloch ghainimh in Istria na Slóivéine. Claíocha singil iad na cinn is simplí, cuirtear na clocha os cionn a chéile, ceann os cionn ceann, nó i gcoinne a chéile i líne shingil

Stržinkova hiška, Sežana.
 © Eda Belingar, 2009.

Najenostavnejši so enojni zidovi iz kamnov nanizanih drug na drugega ali prislonjenih drug ob drugega v eni vrsti brez vezivnega drobirja. Dvojni zidovi imajo na zunanjih dveh straneh lice, pozidano s kamenjem, vmesni prostor napolnjuje kamnit drobir. Pri hiškah, ki omogočajo zavetje pred dežjem in burjo,

use of binding smaller stones. The double walls have faces on the two external sides that are constructed from stone while the space in between is filled with smaller stones. In shelters (hiške) offering protection from the rain and bora winds, corbelling is used.

gan aon spallaí a chur eatarthu. Tá éadan cloch ar dhá thaobh an chlaí dúbailte agus é líonta sa lár le clocha níos lú. Úsáidtear coirbéaladh i bhfoscadáin a thugann cosaint ón mbáisteach agus ó na gaotha bóra.

Sna 1990idí thosaigh muintir Karst ag déanamh na gclaíocha cloch gan mhoirtéal arís.

uporablajo posebno tehniko prekriivanja strehe s previsevanjem skrl.

Na Krasu so domačini začeli oživljati zidanje na suho v 90. letih 20. stoletja, v Istri pa po letu 2010. Danes se varovanju večine posvečata Društvo Jugna in Partnerstvo kraške suhozidne gradnje.

Locals in the Karst started reviving dry stone walling in the 1990s. In Slovene Istria they started after 2010. Today the Jugna Society and the Partnership for Karst dry stone walling are devoted to safeguarding the skill.

I ndiaidh 2010 a thosaigh siad arís in Istria na Slóivéine. Sa lá atá inniu ann tá an Cumann Jugna agus Comhpháirtíocht thógáil claíocha cloch gan mhoirtéal Karst go mór ag iarraidh go gcoinneofaí an scil seo beo.

Margers Barranc de Biniaraix | Mórealaióntóirí Cloiche as Consell de Mallorca | Dry Stone masters from Consell de Mallorca.

© Antoni Reynés Trias, 2016.

Mallorca | Spain Mallorca | Mallarca

El paisaje español está dibujado de muros y construcciones de piedra en seco, desde el norte al sur y pasando por las islas Canarias y Baleares. La técnica y conocimiento de la piedra en seco es parte inherente de la identidad rural de España, elemento básico de la modificación

The Spanish landscape is drawn of dry stone walls and constructions, from the north to the south and passing through the Canary and Balearic Islands. The technique and knowledge of dry stone is an inherent part of the rural identity of Spain, a basic element of the modification of the

Tá tírdhreach na Spáinne lán le foirgnimh agus claíocha cloiche gan mhoirtéal, ón tuaisceart go dtí an deisceart agus trí na hOileáin Chanáracha agus na hOileáin Bhailéaracha. Is cuid dhúchasach d'fhéiniúlacht tuaithe na Spáinne iad an teicníc agus an t-eolas a

Delimit wall in Asturias (Spain).

© Directorate General of Cultural Heritage, Asturian Government.

Claí teorannaithe in Asturias (An Spáinn).

© Ard-Stiúirthóireacht na hOidhreachta Cultúir, Rialtas Asturias.

del paisaje por el ser humano para un mayor aprovechamiento de los recursos. Lo encontramos tanto en ambientes montañosos y de terrazas, como en las praderas; conformando muros que delimitan las zonas ganaderas y de cultivo, pero también creando

landscape by the human being for a greater use of resources. We find it both in mountainous and terraced environments, as in the meadows; forming walls that delimit livestock and farming areas, but also creating seasonal shelters for shepherds and livestock or

bhaineann le healáin na tógála claíocha cloiche gan mhoirtéal. Is gné bhunúsach í den athrú a chuireann an duine ar an tírdhreach ar mhaithe le húsáid níos mó a bhaint as acmhainní. Aimsíonn muid an chloch gan mhoirtéal i dtimpeallachtaí sléibhtiúla agus

Marjades Banyalbufar.

Ballaí coinneála i Banyalbufar, Láithreán Oidhreachta Domhanda Serra de Tramuntana.

Retaining walls in Banyalbufar, Serra de Tramuntana World Heritage Site.

© Antoni Reynés Trias, 2017.

refugios estacionales para pastores y ganado o construcciones para aprovechamiento de la nieve (pozos de la nieve) y del agua de lluvia, como fuentes. Hoy en día, se trabaja en todo el territorio español para recuperar este tipo de construcciones. De las 11 regiones en las está

construcciones for use of snow (snow houses) and rainwater. Nowadays, all over Spain bearer communities work to recover this construction technique. Of the 11 regions in which the dry stone technique is present and protected, Mallorca is one of the most worked for

léibheannaithe, mar shampla sna móinéir; ag tógáil ballaí a shocraíonn an teorainn do bheostoc agus do cheantair feirmeoireachta ach ag cruthú foscadh séasúrach freisin d'aoirí agus do bheostoc nó foirgnimh le húsáid a bhaint as sneachta (tithe sneachta) agus uisce báistí. Sa lá

presente y protegida la técnica de la piedra en seco, Mallorca es una de las que más ha trabajado para la salvaguardia y transmisión. Está presente especialmente en la Serra da Tramuntana. Desde hace más de dos décadas se organizan cursos de formación para magers o constructores de piedra en seco. Entre las iniciativas para la protección y difusión de la piedra en seco como patrimonio inmaterial, destaca la creación de la *Ruta de Pedra en Sec* (Dry Stone Route), compuesta por 350 km de ruta senderista.

the safeguarding and transmission. It is especially present in the Serra da Tramuntana. For more than two decades training courses have been organized for magers or dry stone constructors. Among the initiatives for the protection and diffusion of dry stone as intangible heritage, the creation of the *Ruta de Pedra en Sec* (Dry Stone Route) stands out, composed of 350 km of hiking route.

atá inniu ann, tá pobail ar fud na Spáinne ag obair ar mhaithe leis an teicníc thógála sin a thabhairt ar ais. As na 11 réigiún ina bhfuil teicníc na tógála cloiche gan mhoirtéal agus ina bhfuil sí á cosaint, tá Mallorca ar cheann de na réigiúin is mó a bhfuil obair ar bun ann chun í a chosaint agus chun í a thabhairt ar aghaidh. Tá teicníc na tógála cloiche gan mhoirtéal le feiceáil go háirithe in Serra da Tramuntana. Le níos mó ná scór bliain anuas, tá cúrsaí oiliúna á n-eagrú do shaoir nó tógálaithe claíocha cloiche gan mhoirtéal. I measc na dtionscnamh mór atá ar bun chun ealaín na tógála cloiche gan mhoirtéal a chosaint agus chun í a thabhairt ar aghaidh mar oidhreacht dholáimhsithe, tá an Ruta de Pedra en Sec (Bealach Cloiche Gan Mhoirtéal), bealach siúlóireachta 350km.

Cabano dans les champs de lavande de la Drôme, France.

Cabano in the lavender fields of the Drôme country, France.

Cabano i bpáirceanna labhandair réigiún Drôme, an Fhrainc.

© Fonds documentaire ASER et SPS / Document collection of ASER and SDS / Bailiúchán cáipéisí ASER agus SDS

Euro-méditerranée: de Grèce à l'Espagne, SPS – Société internationale pour l'étude pluridisciplinaire de la Pierre Sèche

The European Mediterranean: from Greece to Spain, SDS – International Society for the pluridisciplinary study of Dry Stone

An Meánmhuir Eorpach: ón nGréig go dtí an Spáinn, SDS – An Cumann Idirnáisiúnta do Staidéar Idirdhisciplíneach na gCláíocha Cloch gan Mhoirtéal

Katoikia dans les Cyclades, Grèce.
Katoikia in the Cycladic Islands, Greece.
Katoikia sna hoileáin Chiocláideacha, an Ghréig.

© Fonds documentaire ASER et SPS / Document collection of ASER and SDS /

Cabanoun pounchu dans les Alpes de la Haute Provence, France.

Cabanoun pounchu in the Alpes de Haute Provence, France.

Cabanoun pounchu sna Alpes de Haute Provence, an Fhrainc.

© Fonds documentaire ASER et SPS / Document collection of ASER and SDS /

Bóri du Vaucluse, France.

Bóri of Vaucluse, France.

Bóri Vaucluse, An Fhrainc.

© Fonds documentaire ASER et SPS / Document collection of ASER and SDS /

Cabanes, remises et abris de la campagne agropastorale en Méditerranée – Ouvrages ordinaires évolutifs symbolisant des territoires et des identités spécifiques.

Huts, sheds and shelters of the agropastoral Mediterranean country – Ordinary evolutive works symbolizing specific territories and identities.

Botháin, seideanna agus cábáin na tíre agraithréadach Méanmhuire seo – Gnáthoibreacha forbartha a léiríonn ceantracha agus aitheantais faoi leith.

Casilla dans le monte en Aragon, campagne du Terruel, Espagne.

Casilla in the Aragon monte, country of Terruel, Spain.

Casilla i monte Aragon, réigiún Terruel, an Spáinn.

© Fonds documentaire ASER et SPS / Document collection of ASER and SDS /

Barraka à Minorque, Îles Baléares, Espagne.

Barraka in Menorca, Balearic Islands, Spain.

Barraka i Menorca, Na hOileáin Bhailéaracha, an Spáinn.

© Fonds documentaire ASER et SPS / Document collection of ASER and SDS /

Photograph | Grianghraf: Cormac Coyne

Comhar Caomhán Teo

Le haghaidh tuilleadh eolais féach le do thoil/ For more information see
<https://heritage.galwaycommunityheritage.org/content/category/topics/feile-na-gloch>

An action of Galway County Heritage Plan
Gníomh de chuid Phlean Oidhreachta Chontae na Gaillimhe

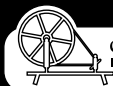
Comhairle Chontae na Gaillimhe
Galway County Council

An Chomhairle Oidhreachta
The Heritage Council

An Roinn Turasoireachta, Cultúir,
Ealaíon, Gaeltachta, Spóirt agus Meán
Department of Tourism, Culture,
Arts, Gaeltacht, Sport and Media

comhar caomhán teoranta
Inis Oírr, Arainn, Cuan na Gaillimhe

